Tataramon na Pangasinense

Gikan sa Bikol Sentral na Wikipedia, an talingkas na ensiklopedya

An **Pangasinense** kabali sa sanga kan mga tataramon na Malayo-Polinesyo kan pamilya nin mga tataramon na Austronesyo. Pigtataram an tataramon na Pangasinense kan sobra sa 2 milyon katawo sa provincia nin Pangasinan, sa iba pang mga komunidad nin Pangasinan sa Filipinas asin significanteng bilang nin imigranteng Pangasinan sa Estados Unidos. Ini an pangenot na tataramon sa provincia nin Pangasinan na namómogták sa sulnopan-sentral na parte kan isla nin Luzon sa may Golpo kan Lingayen. Ini an pinakapigtataram kan kadaklan sa centro kan Pangasinan.

Pangasinan	
Pangasinense	
Katutubo sa	Filipinas
Rehiyon	Rehiyong Iluko asin Katahawang Luzon
Katutubo	Mga Pangasinan
Katutubong mga parataram	(1.2 milyon pigbanggit 1990 sensus)[1] Ika-9 na pigtataram na katutubong tataramon sa Filipinas
Pamilya nin Tataramon	Austronesyo ▪ Malayo-Polinesyo ▪ Filipino ▪ Norteng Filipio ▪ Norteng Luzon ▪ Sur–Sentral Kordilyera ▪ Sur Kordilyera ▪ Pangasiniko ▪ **Pangasinan**
Sistema nin pagsurat	Latin; *Historikal na Baybayin*
Opisyal na estado	
Opisyal na tataramon sa	Rehiyunal na Tataramon sa Pilipinas
Sa regulasyon kan	Komisyon sa Wikang Filipino
Mga kodigo nin tataramon	
ISO 639-2	pag (https://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/langcodes_name.php?code_ID=349)
ISO 639-3	pag
Linguasphero	31-CGA-f (http://linguasphere.info/?page=linguascale

Mga laog

Klasipikasyon

Kaiba an tataramon na Pangasinan sa sanga kan mga tataramon na Malayo-Polinesyo kan pamilya nin mga tataramon na Austronesyo.[2][3] An Pangasinan pareho man sa ibang hararanai na magkakaugnay na mga tataramon kan Filipinas, Indones sa Indonesya, Malayo sa Malaysia, Hawayano sa Hawaii asin Malagasy sa Madagaskar.[4] Haranihon nin maray na kaugnay an tataramon na Pangasinan sa tataramon na Ibaloi na pigtataram sa kataid kaining provincia kan Benguet, mahihiling sa Norte kan Pangasinan. Pigklasipikado an Pangasinan sa irarom kan grupo nin Pangasiniko kan mga tataramon.[5]

An iba pang mga tataramon n Pangasiniko, iyo an minasunod:

- Ibaloi
- Karao
- Iwaak
- Kalanguya
- Kallahan

Primarya man na pigtataram an Pangasinan sa mga provincia kan Pangasinan, Tarlac, La Union, asin Benguet, dangan sa mga pirang lugar na kataid kaining mga provincia kan Zambales, Nueva Ecija, Aurora, asin Nueva Vizcaya.

&linguacode=31-CGA-f)

Mga lugar kun saen

Pangasinan Language Map

pigtataram an Pangasinan segun sa Ethnologue

Ponolohiya

Mga Patanog

	Inutan	Sentral	Hurihan
Sarado	i		u
Tahaw		ə	
Buka-tahaw	ɛ		ɔ
Buká		a	

Mga katanog

		Bilabiyal	Dental / Albeolaryo	Palatal	Belaryo	Glotal
Nasal		m	n		ŋ	
Pundó	mayong boses	p	t	tʃ	k	ʔ
	pigboses	b	d	dʒ	g	
Prikatibo			s	ʃ		
Flap			ɾ			
Approximant			l	j	w	

Balanghayan

Estruktura kan Pangungusap

Arog kan ibang mga tataramon na Malayo-Polinesyo, an Pangasinan igwang berba–subhetibo–obhetibo orden kan taramon. An Pangasinan sarong agglutinatibong tataramon.

Mga Panganglî

Personal

	Absolutibong Independente	Absolutibong Enklitiko	Ergatibo	Oblique
1st singular nin tawo	siák	ak	-k(o)	ed siak
1st duwal nin tawo	sikatá	ita, ta	-ta	ed sikata
2nd singular nin tawo	siká	ka	-m(o)	ed sika
3rd singular nin tawo	sikató	-, -a	to	ed sikato
1st inklusibong pangabusan nin tawo	sikatayó	itayo, tayo	-tayo	ed sikatayo
1st eksklusibong pangabusan nin tawo	sikamí	kamí	mi	ed sikami
2nd pangabusan nin tawo	sikayó	kayó	yo	ed sikayo
3rd pangabusan nin tawo	sikara	ira, ra	da	ed sikara

Mga Numero

An Listahan kan mga puon saró hangan sampuló English, Tagalog, Pangasinan asin Bikol Sentral

Ingles	Tagalog	Pangasinan	Bikol Sentral
one	isa	sakey	saró
two	dalawa	duara, dua	duwá
three	tatlo	talora, talo	toló
four	apat	apatira, apat	apát
five	lima	limara, lima	limá
six	anim	anemira, anem	anóm
seven	pito	pitora, pito	pitó
eight	walo	walora, walo	waló
nine	siyam	siamira, siam	siyám
ten	sampu	samplora, samplo	sampuló

Mga Kardinal na Numero:

Pangasinan	Ingles	Bikol Sentral
isa, sakey, san-	one	saró
dua, dua'ra (dua ira)	two	duwá
talo, -tlo, talo'ra (talo ira)	three	toló, tulo
apat, -pat, apatira (apat ira)	four	apát
lima, lima'ra (lima ira)	five	lima
anem, -nem, anemira (anem ira)	six	anóm
pito, pito'ra (pito ira)	seven	pitó

walo, walo'ra (walo ira)	eight	waló
siam, siamira (siam ira)	nine	siyám
polo, samplo (isa'n polo), samplo'ra (isa'n polo ira)	tens, ten	sampuló
lasus, sanlasus (isa'n lasus)	hundreds, one hundred	gatos, saróng gatos, sangatos
libo, sakey libo	thousands, one thousand	ribó, saróng ribó, sanribó
laksa, sanlaksa (isa'n laksa), sakey a laksa	ten thousands, ten thousand	sampulong ribó

Alpabeto

An Modernong Pangasinan igwa 27 nin mga letra, na an 26 na mga letra kaini nakaiba sa basic Latin alphabet asin an Pangasinan na diptongong *ng*:

Majuscule Forms (also called **uppercase** or **capital letters**)																										
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	NG	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
Minuscule Forms (also called **lowercase** or **small letters**)																										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	ng	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z

Mga Toltolan

1. Philippine Census, 2000. Table 11. Household Population by Ethnicity, Sex and Region: 2000
2. Gordon, Raymond G., Jr. (ed.), 2005.. "Ethnologue: Languages of the World, Fifteenth edition." (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=pag). http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=pag.
3. Fox, James J. (August 19–20, 2004). "Current Developments in Comparative Austronesian Studies" (http://rspas.anu.edu.au/people/personal/foxxj_rspas/Comparative_Austronesian_Studies.pdf) (PDF). http://rspas.anu.edu.au/people/personal/foxxj_rspas/Comparative_Austronesian_Studies.pdf.
4. Greenhill, S. J., Blust. R, & Gray, R.D. (2003-2008). "The Austronesian Basic Vocabulary Database." (http://language.psy.auckland.ac.nz/austronesian). http://language.psy.auckland.ac.nz/austronesian.
5. Ronald S. Himes (1998). "The Southern Cordilleran Group of Philippine Languages." (https://www.jstor.org/stable/3623282). Oceanic Linguistics 37. 120-177. https://www.jstor.org/stable/3623282.

Mga tataramon na Filipino

Norteng Filipino	Bataniko (Bashiiko) ?	Itbayat · Ibatan · Yami	
	Norteng Luzon	Ilokano · Arta † · Dicamay Agta †	
		Lambak nin Cagayan	Ibanag · Isnag · Atta · Itawis · Yogad · Cagayan Aeta · Gaddang · Ga'dang
		Sur-Sentral Kordilyera	Pangasinan · Norteng Alta · Sur Alta · Isinai · Itneg · Kalinga · Ifugao · Tuwali ? · Balangao · Bontok-Finallig · Kankanaey · Ilongot · Ibaloi · Iwaak · Kallahan · Karao

- **Mas Dakulang Sentral Filipino ?**
  - Sentral Luzon: Kapampangan · Remontado Agta (Sinauna) · Abellen · Ambala · Bolinao · Botolan · Mag-antsi · Mag-indi · Mariveleño · Sambal
  - Norteng Mindoro: Alangan · Iraya · Tadyawan
  - Sur Mindoro: Buhid · Hanuno'o · Tawbuid
  - Sentral Filipino
    - Tagaliko: Tagalog · Kasiguranin
    - Bikol: Bikol Sentral · Isarog Agta · Bukid Iraya Agta · Albay Bikol · Bukid Iriga Agta · Rinconada · Pandan Bikol
    - Bisayá: Cebuano (Boholano) · Hiligaynon · Waray · Tausug · Karay-a · Aklanon · Capiznon · Asi · Baybayanon · Kabalian · Bantayanon · Porohanon · Romblomanon · Caluyanon · Onhan · Cuyunon · Ratagnon · Surigaonon · Butuanon
    - Bisakol ?: Masbateño · Sorsoganon
    - Dae maklasipikar: Sulod · Magahat · Karolanos · Ata †
  - Mansakan: Dabawenyo · Kalagan · Kamayo · Mamanwa · Mandaya · Mansaka
  - Palawan: Aborlan Tagbanwa · Sentral Tagbanwa · Palawan Batak · Palawano
  - Mindanao
    - Subanon
    - Danao: Maguindanao · Maranao · Iranun
    - Manobo: Agusan · Ata Manobo · Matigsalug · Obo · Ilianen · Sulnupang Bukidnon · Binukid · Higaonon · Kagayanen · Kamigin · Cotabato Manobo · Sarangani · Tagabawa
  - Gorontalo-Mongondow: Bolango · Buol · Bintauna · Gorontalo · Kaidipang · Lolak · Suwawa · Mongondow · Ponosakan
- **Kalamian**: Agutaynen · Calamian Tagbanwa
- **Biliko**: Bagobo · B'laan · T'boli · Tiruray
- **Sangiriko**: Sangir · Talaud · Bantik · Ratahan
- **Minahasan**: Tonsawang · Tontemboan · Tombulu · Tondano · Tonsea
- **Dae maklasipikar**
  - Umiray Dumaget · Ati
  - Manide-Inagta: Inagta Alabat · Manide

an † nagpapahiling nin extinct status · an ? nagpapahiling nin sigalot sa klasipikasyon

Opisyal na mga tataramon	Filipino · Ingles
Mga tataramon na Rehiyunal	Aklanon · Bikol · Cebuano · Chavacano · Hiligaynon · Ibanag · Ilokano · Ibatan · Kapampangan · Kinaray-a · Maguindanao · Maranao · Pangasinense · Sambal · Surigaonon · Tagalog · Tausug · Winaray · Yakan
Katutubong mga tataramon (kan rehiyon)	**Luzon**
Iloko	Bolinao
Cordillera	Atta · Balangao · Bontok · Ga'dang · Kalinga · Kallahan · Kankanaey · Ibaloi · Ifugao · Isnag · Itneg · Itawis · Iwaak · Malaweg · Tuwali
Lambak nin Cagayan	Arta · Atta · Cagayan Agta Sentral · Dinapigue Agta · Dupaningan Agta · Gaddang · Ilongot · Isinai · Itbayat · Itawis · Kallahan · Karao · Malaweg · Nagtipunan Agta · Paranan Agta · Paranan · Yogad
Katahawan na Luzon	Abellen · Ambala · Antsi · Botolan · Casiguran Dumagat Agta · Indi · Kasiguranin · Mariveleño · Norteng Alta · Sur na Alta · Umiray Dumaget
Calabarzon	Inagta Alabat · Manide · Remontado Agta · Sur na Alta · Umiray Dumaget
Metro Manila	Hokaglish · Taglish
Mimaropa	Agutaynen · Alangan · Asi · Kalamian Tagbanwa · Sentral na Tagbanwa · Cuyonon · Iraya · Kagayanen · Molbog · Onhan · Palawan Batak · Palawano · Ratagnon · Romblomanon · Tadyawan
Bikol	Albay Bikol · Inagta Partido · Manide · Masbateño · Bukid Iraya Agta · Pandan Bikol · Rinkonada Bikol · Sorsoganon · Sur Catanduanes Bikol
	Visayas
Sulnupang Kabisayaan	Ati · Caluyanon · Capiznon · Sulod
Isla nin Negros (defunct)	Ata · Karolanos · Magahat
Katahawan na Kabisayaan	Bantayanon · Eskayan · Porohanon
Subangan na Kabisayaan	Abaknon · Baybay · Kabalian
	Mindanao
Tangway nin Zamboanga	Subanon
Norteng Mindanao	Bukid · Higaonon · Ilianen · Iranun · Kamigin · Matigsalug · Subanon · Sulnupang Bukidnon
Caraga	Agusan · Ata Manobo · Butuanon · Higaonon ·

		Kamayo · Mamanwa
	Davao	Bagobo · B'laan · Dabawenyo · Kalagan · Mandaya · Mansaka · Obo · Sangir · Sarangani · Tagabawa
	Soccsksargen	B'laan · Cotabato Manobo · Ilianen · Iranun · Obo · Tboli · Tiruray
	Muslim Mindanao	Iranun · Pangutaran Sama · Sama
Immigranteng mga tataramon	Arabe · Basque · Intsik (Hokkien · Mandarin) · Pranses · Aleman · Nipongo · Koreano · Malay (Indonesian · Malaysian) · Sindhi · Espanyol (Historiya) · Bietnames	
Pansinyal na tataramon	Pansinyal na Amerika · Pansinyal na Filipinas	
Historikal na mga tataramon	Proto-Filipinas · Suanoy na Tagalog (lumang tagalog)	

Sarong tamboan an artikulong ini. Makakatabang ka sa Wikipedia sa pagpoon (https://bcl.wikipedia.org/w/index.php?title=Tataramon_na_Pangasinense&action=edit) kaining pahina.
